

Välkommen till Tarzanstigen i Sundsvall

En fysisk,
lokalhistorisk och
naturgeografisk
äventyrs- och
upplevelsestig

Innehåll

- Bakgrund
- Var hittar ni stigen?
- Översiktskarta
- Korta fakta
- Byggnation
- Exempel på stationer
- Pedagogisk idé
- Pedagogiskt material
- Frågestund

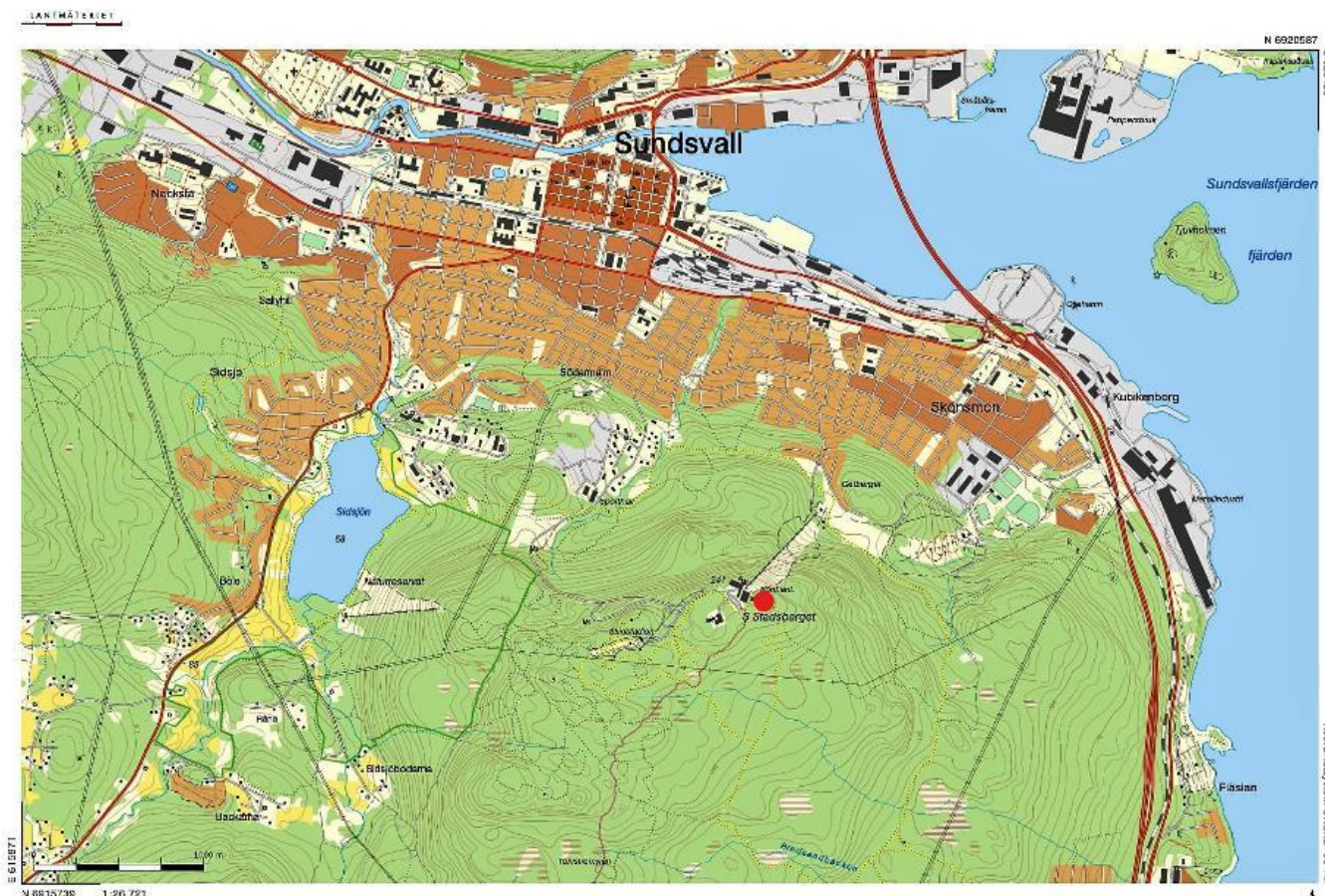
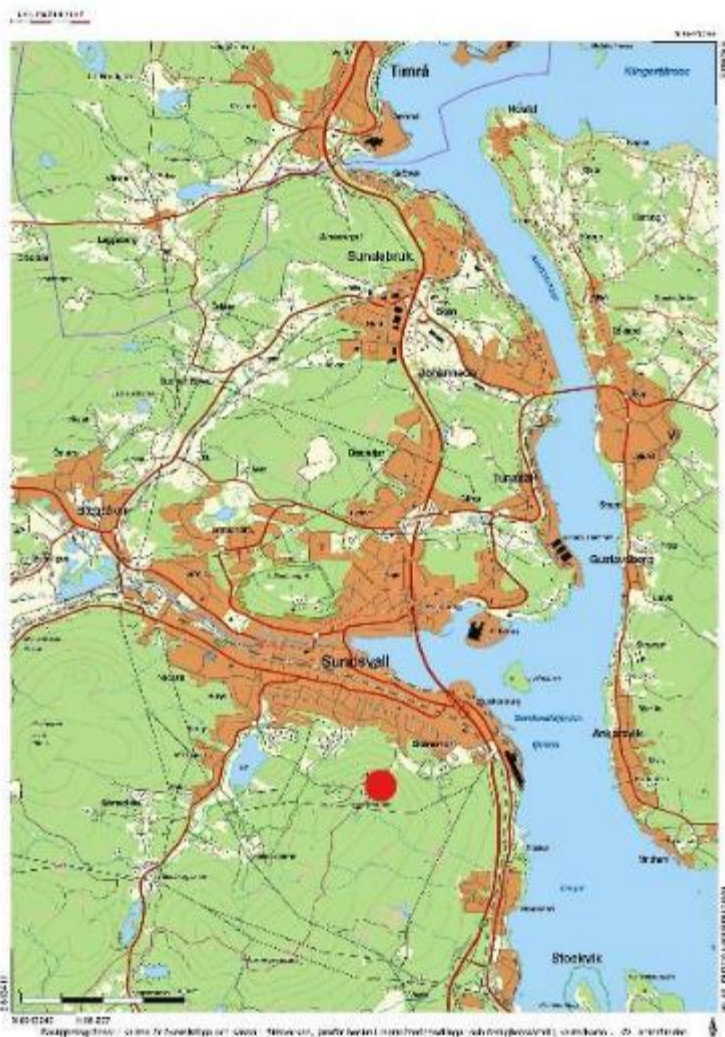
Bakgrund

Den gamla stigen som byggdes i början av 90-talet var väldigt dåligt skick och i stort behov av underhåll.

Bygget av den "Pedagogiska Rörelseparken", med tillhörande pedagogiskt material, på en F-6 skola i staden inspirerade till nybyggnationen.

Stigen finns på Södra Berget

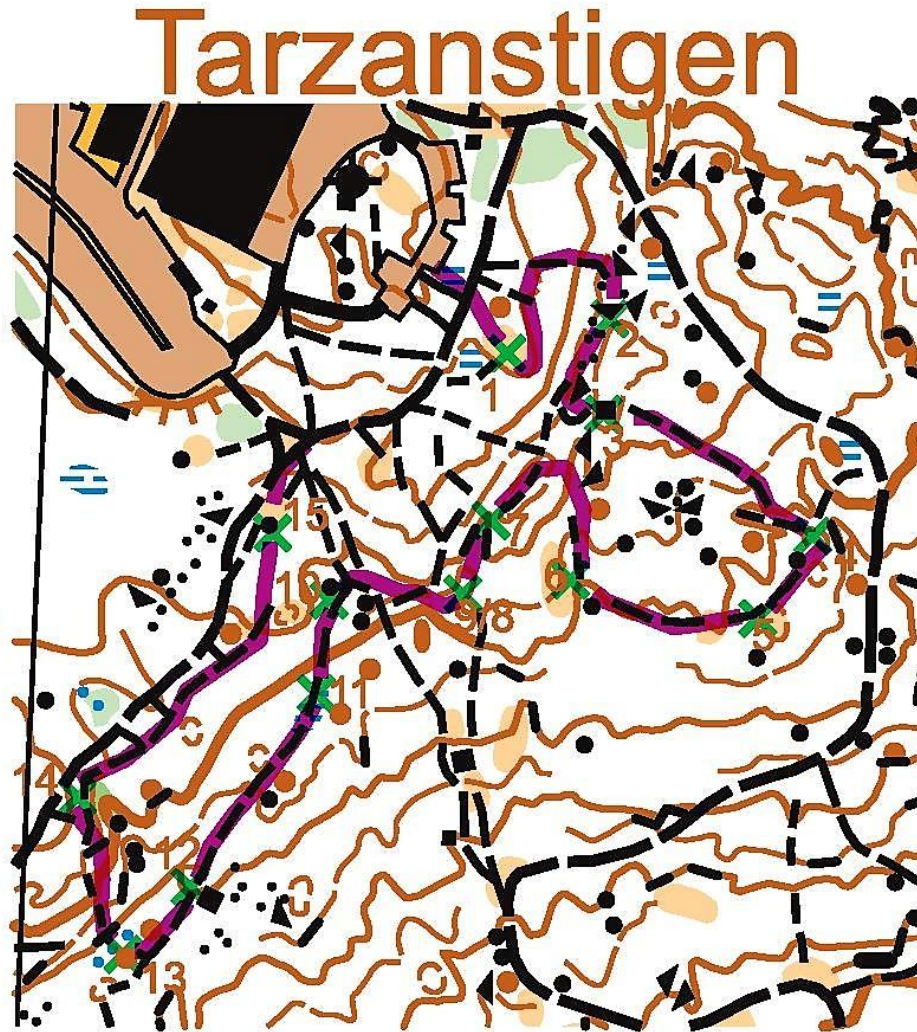
Fastighetsgränser i kartan är översiktliga och saknar rättsverkan, jämför beslut i lantmäterihandlingar och fastighetsrättslig karta/kartor. © Lantmäteriet

Översiktskarta

Stationer

1. Soluret
2. Grottan
3. Vårdkasen
4. Landhöjningen
5. Utsiktsbänkarna
6. Hällmålningarna
7. Flottningsrännan
8. Fiskaren
9. Sågverksbryggan
10. Runorna
11. Spängerna
12. Kolarkojan
13. Bergsklyftan
14. Tarzanlianen
15. Flyttblocket

Korta fakta

- Stigen är cirka 1 km lång, terrängen är utmanande.
- Vita markeringar på träd och berghällar, ibland med ett svart "Tarzan" T i mitten.
- Längs stigen finns 15 stycken äventyrsstationer i form av balans- och klätteraktiviteter.
- Alla äventyr är frivilliga.
- Stigen tar 45-60 minuter att gå, beroende på hur äventyrslystna och hur många man är.
- Tarzanstigen byggdes 2016 och invigdes 2017.

Byggnation

- Borta är nu bildäck och stålvajrar som tidigare användes längs äventyrsbanan. Fokus ligger nu på hållbarhet och miljötänk. Virket är träd som fällts under stormar och den tryckimpregnerade spången längs Tarzanstigen är av miljövänlig sort.
- Rivning av den gamla stigen tog en vecka
- Bygget av stigen, märkning, uppsättning av skyltar, inklusive skapandet av skylttexter, tog ca sex veckor för tre personer.
- Det trämaterial som använts har nästan uteslutande tagits från skogen på Södra Berget.

Vårdkasen

- **Mäktig i all sin enkelhet**
- **Knappt fyra meter hög**
- **Lockar till klättring**
- **Fin utsikt mot Bottenhavet**

Flottningsrännan

- Placerad i mellersta delen av Tarzanstigen
- Ca 25 m lång
- Den station som tog längst tid att bygga

Fiskaren

Spängerna

- Byggd på ett litet fantasifullt sätt för att locka fram till roliga balansnummer...

Kolarkojan

- Byggd av överblivet timmer
- Torvtak
- Bra fikaställe!

Pedagogisk idé

- Vi vill främja rörelse och fysisk aktivitet på ett så naturligt sätt som möjligt, ett platsbaserat lärande där man lär sig med hela kroppen.
”Det man lär med kroppen fastnar i knoppen”
- Utomhuspedagogik bygger på att elever lär sig bättre när de får använda alla sinnen i autentiska lärmiljöer.
- Grunden till det pedagogiska materialet är skyltarna med sina texter. Där lär sig eleverna saker om natur, historia och kultur, framförallt om saker kopplade till Sundsvallsområdet.

Pedagogiskt material

Soluret

Välkommen till Tarzanstigens första station!

Det mäktiga soluret reser sig från berghällen upp mot himlen. Dess skugga visar tiden på bänkarna när solen skiner. Kolla in vad klockan är, ta en fika i solen och vandra sedan vidare till nästa äventyr utefter stigen.

Fakta

Ett solur är ett mätinstrument för att mäta tid utifrån hur solen (eller skuggan som uppkommer av densamma) förflyttar sig under dagen. I sin enklaste form består ett solur av en plan horisontell yta på vilken har placerats en vertikal stång (exempelvis en pinne), ibland med genomborrade spets. Belyst av solen, kastar den bakom sig en skugga.

Soluret är sannolikt det äldsta av alla astronomiska instrument. Fornida egyptiska obelisker, tillverkade cirka 3 500 före Kristus är bland de tidigaste soluren. Det var också känt i Kina omkring 500 före Kristus. De äldsta flyttbara soluren var en skiva av sten, trä eller metall med en vinkelrätt stående skuggkastare.

Vårdkasen

Klättra, häng och kläng!

Här står den verkligen stadigt på berghällen, den ståtliga Vårdkasen. Klättra upp i den, kläng och häng och beundra utsikten från toppen. Om du tittar åt sydost, en klar och solig dag, kan du kanske se hela 25 kilometer, ända till Brämöns norra sida.

Fakta

En vårdkase är en signaleld. Den ingick förr i ett enkelt optiskt varningssignalsystem och bestod av spiror av ved placerade på en höjd inom synhåll för nästa vårdkase, så att de brinnande kasarna bildade en kedja av signaleldar.

Den sista bevarade vårdkasen i Medelpad finns på Brämöns norra sida. Den ingick i en kedja av kasar som tändes en efter en. I Sundsvall fanns det vårdkasar även på Brämökälven samt Nolbykullen.

Brämöns vårdkase långt ute i havsbandet hade stor betydelse i detta system av vårdkasar. Därifrån varslades tidigt om annalkande fientliga fartyg. Eldskenet från den medförde att vårdkase efter vårdkase längre in i landet tändes. Bruket av denna alarmanordning förekom ända in på 1800-talet. Det var den tidens telegrafsystem.

Flyttblocket

Sista stationen på Tarzanstigen.

Nu befinner du dig vid den sista stationen på Tarzanstigen. Trätrapporna, som är utsågade ur två rejäla stockar, leder upp och ner från toppen av detta flyttblock. Undrar hur detta block hamnade här? En bit bort ser du också den stående slutstocken (våldigt lik en totempåle) som är målet för stigen. Vi hoppas att du haft en trevlig vandring på Tarzanstigen. Välkommen åter!

Fakta

Flyttblock (erratiska block) är stora stenblock som blivit transporterade med hjälp av is, det kan vara inlandsisar eller glaciärer. Man anser att de flesta flyttblocken i Sverige idag har blivit transporterade under den senaste istiden.

Flyttblocken transporteras på och i inlandsisar och glaciärer och förflyttas i isens rörelseriktning. Då isen sedan smälte undan hamnade flyttblocken på den underliggande markytan. Flyttblock kan också ha transporterats i kringflytande isberg och kan därför ha hamnat långt ifrån sina ursprungliga områden, alltså från de berg varifrån de ursprungligen har kommit. Ett flyttblock som går att röra på med handkraft kallas Runkesten. Namnet kommer från yngre fornsvenskans runka, vilket betyder "vagga" eller "gunga".

Vid frågor:
Fritidsinformation
060-19 20 10

Vid frågor:
Fritidsinformation
060-19 20 10

Pedagogiskt material (Soluret)

INLEDANDE TEXT

Det mäktiga soluret reser sig ståtligt med flammor som reser sig upp mot texten "SOLUR". En naturlig samlingsplats för starten på Tarzanstigen där sittbänkarna även fungerar som urtavla. Urtavlan är till och med anpassad för både sommar- och vintertid! Här hoppas vi att det blir många soliga dagar, både för tidvisningens skull och för aktiviteterna runt stigen.

ÄMNESOMRÅDEN ATT ARBETA MED

Tid och klockan (sekunder, minuter, timmar, halvtimme, kvart, dygn, vecka, månad, kvartal, år) (Ma), Tidmätning på olika sätt – från solur till atomur (Ma, Fy), Solsystemets himlakroppar och deras rörelser i förhållande till varandra och hur dag, natt, månader och år kan förklaras (Fy), Jordens, solens och månens rörelser i förhållande till varandra samt månens olika faser (Fy), Årstiderna och årstidsväxlingarna i naturen och hur de kan förklaras (Fy, bi), Astronomi, stjärnbilder och stjärnhimlens utseende olika tider på året (Fy, Bi), Väder, väderobservationer och klimat (Fy), Solen och fotosyntesen (Bi), Navigering med hjälp av: Astronomisk navigering (via solen, stjärnor, planeter och månen), myrstackar, träd, triangulering, karta, kompassen samt GPS (Fy, Ma), Karta och kompass (Fy, I&H, Bi), Vinklar (Ma), Världens historia, världskulturer (Mesopotamien, Induskulturen, Romarriket, Egypten, Indianer, Mayafolket, Samer, Inuiter) (Hi).

FRÅGESTÄLLNINGAR

Hur fungerar ett solur? Kan man alltid använda sig av solurt? Hur många sätt kan du komma på att mäta tiden med? Vad innebär sommar- respektive vintertid? Vilka är de fyra årstiderna? Har man fyra årstider överallt på jorden? Undersök vinklarna på sittbänkarna! Hur många olika vinklar hittar du i parken och hur stora är dessa? I vilken kompassriktning står solen i klockan 13.00 (sommartid)?

**Tack för att ni lyssnade!
Välkomna upp till Sundsvall och
Tarzanstigen!
Nu dags för frågestund!**

Grottan och Vårdkasen

Grottan

Dags att ge sig in i grottan om du törs!

Den är inte så stor så det kommer nog att gå bra. Ingången anar du under de stirrande ögonen. Väl inne i grottan kanske du hittar några konstiga bilder. Vem har målat dessa? Vad betyder de? Kanske får du svar på detta under din fortsatta vandring på stigen.

Fakta

Den här typen av grotta kallas för blockgrotta. En blockgrotta består av hålrum mellan stenblock och omgivande berg/block. Den kan antingen bestå av enstaka block eller blocksamling då en bergsbrant kollapsat vid ett ras. Det finns även en hel del andra olika typer av grottor. Sprickgrottor, karstgrottor, strandgrottor samt frostvittringsgrottor är några exempel.

I Sundsvallsområdet finns ett antal olika grottor. Medelpads landskapsgrotta ligger cirka 8 kilometer rakt söderut från Tarzanstigen och ligger vid Midskogsberget väster om Njurunda. Den har en längd av cirka 185 meter i tre våningsplan och takhöjden i de största salarna är drygt 4 meter.

Vårdkasen

Klättra, häng och kläng!

Här står den verkligen stadigt på berghällen, den ståtliga Vårdkasen. Klättra upp i den, kläng och häng och beundra utsikten från toppen. Om du tittar åt sydost, en klar och solig dag, kan du kanske se hela 25 kilometer, ända till Brämöns norra sida.

Fakta

En vårdkase är en signaleld. Den ingick förr i ett enkelt optiskt varningssignalsystem och bestod av spiror av ved placerade på en höjd inom synhåll för nästa vårdkase, så att de brinnande kasarna bildade en kedja av signaleldar.

Den sista bevarade vårdkasen i Medelpad finns på Brämöns norra sida. Den ingick i en kedja av kasar som tändes en efter en. I Sundsvall fanns det vårdkasar även på Brämökälven samt Nolbykullen.

Brämöns vårdkase långt ute i havsbandet hade stor betydelse i detta system av vårdkasar. Därifrån varslades tidigt om annalkande fientliga fartyg. Eldskenet från den medförde att vårdkase efter vårdkase längre in i landet tändes. Bruket av denna alarmanordning förekom ända in på 1800-talet. Det var den tidens telegrafsystem.

Landhöjningen och Utsiktsbänkarna

Landhöjningen

Berghällen du nu står på ligger ungefär 240 meter över havsytan. För ungefär 10 000 år sedan, när inlandsisen hade smält, så låg havsytan cirka 20 meter högre än denna plats. Häftigt eller hur! Tarzanstigen viker nu av åt höger från denna plats. Ta "V-trappan" via den lilla skrevan och vandra sedan vidare mot nya utmaningar!

Fakta

Landhöjningen beror på att inlandsisen legat och tryckt ned jordskorpan genom sin enorma tyngd. När isen började smälta intogs delar av landet av vatten. För ungefär 10 000 år sedan var isen borta och då hade landet redan hunnit höja sig cirka 500 meter. Fram till idag har landet höjts med ytterligare 260 meter.

I Höga Kusten i Ångermanland var istäcket som tjockast (drygt 3 kilometer) och här i Medelpad var isen nästan lika tjock. Landhöjning innebär att landet höjer sig med några millimeter varje år. Här i Sundsvall är landhöjningen cirka 7 millimeter per år och i Höga Kusten cirka 8 millimeter per år. Högsta kustlinjen är den högsta nivå till vilket havet gick efter den sista smältning. Denna nivå i Sundsvallsområdet ligger på mellan 250–260 meter.

Vid frågor:
Fritidsinformation
060-19 20 10

Utsiktsbänkarna

Ta det lugnt en stund.

Här finns möjlighet till vila, en fikapaus eller kanske en möjlighet att få se en glimt av havet mellan träden. Om du/ni tänkt er att fika, så se till att lämna platsen ren och fri från skräp så att nästa person som kommer hit kan njuta av naturen lika mycket som ni!

Fakta

Det är något speciellt med att ha utsikt. Här i Sundsvalls kommun är vi ju verkligen lyckligt lottade, då vi ju har vårt bergiga och böljande landskap, vilket inbjuder till många vackra vyer över stad, land och hav.

En utsikt kan ju också innebära en chans, ett framtidshopp, en förhoppning eller en möjlighet till något. Hoppas att er tur på Tarzanstigen höjer era förhoppningar, möjligheter eller utsikter på något vis!

Vid frågor:
Fritidsinformation
060-19 20 10

Hällmålningarna och Flottningsrännan

Hällmålningarna

Du har säkert under din vandring sett en hel del mystiska symboler och bilder lite här och var. Här ska du få en förklaring till vad det är för något. I närheten av denna plats ser du en ganska stor hällmålning. Kan du se den? Vad tror du att den föreställer? Det kommer att dyka upp fler målningar efter vägen, så glöm inte att spana vidare!

Fakta

Hällmålningar, till skillnad från hällristningar, är som namnet antyder målade bilder på en stenhäll. Hällmålningar påminner om grottmålningar. Bilderna visar ofta djur och mera sällan människor. De är målade med röd, nästan outplånlig färg och är antingen helt ifyllda eller gjorda med fingerbreda röda konturer. Målningarna hittas ofta på lodrätt stupande, släta och glansiga bergväggar, på klipphöllar eller vid ingångar till grottor. Idag finns 52 stycken återfunna målningar och de allra flesta finns att hitta i mellersta Norrland.

En hällristning är symboler, figurer och avbildningar som är inhuggna på berghöllar eller lösa klippblock under forntiden. Vanligast är älg, lax, fågel, hund, människor, skepp och solhjul. Figuren har som regel aldrig ristats, utan snarare knackats eller huggits in i bergytan med olika typer av knackstenar eller under järnåldern skarpa huggjärn. Det finns över 10 000 lokaler med bildristningar i Sverige. Nya upptäcks varje år, ofta genom aktiv eftersökning.

Vid frågor:
Fritidsinformation
060 19 20 10

Flottningsrännan

Efter balansstocken börjar den mäktiga flottningsrännan. På hur många sätt kan du gå i den? I slutet av rännan har vi fixat en trapp som leder ner till "timmerbröten", stockar som färdats i rännan och som sedan fastnat i varann. Där kan du säkert hitta på något kul!

Fakta

Flottningsrännan även kallad timmerrännan, användes under flottningssepoken och var en konstgjord vattenled, ofta tillverkad av plank men ibland även av betong eller järnplåt. Syftet med flottningsrännan var att under flottningen leda timret förbi kraftverk eller branta forsar och vattenfall. I vissa fall byggdes längre konstgjorda vattenleder som även utnyttjade befintliga bäckar. Dessa transportleder fungerade som en viktig förbindelse mellan älv och kustbelägna sågverk. Rännorna gjorde det möjligt att även nå den värdefulla skog som fanns i det vidsträckt och väglösa land uppströms de bäckar, åar och älvar som var flottningsbara, där det var svårt eller omöjligt att även få fram timret med hästkörning.

Då timmerrännor har en stark koppling till flottning, finns det inte så många timmerrännor bevarade. Den 3 mil långa timmerrännan mellan Råmsön (Uppland) och Karskär (Gästrikland) används fortfarande som sötvattentransport. I Medelpad fanns det bland annat flottningsrännor i Gimån i Torpshammar, Ljunganforsarna samt Glimån i Liden.

Vid frågor:
Fritidsinformation
060 19 20 10

Fiskaren och Sågverksbryggan

Fiskaren

Här sitter fiskaren på bryggan och väntar på napp. Vem är han? Hur länge har han suttit här? Var försiktig med hans spö och pipa! Han vill nog sitta kvar här i många år till.

Fakta

Fisket var en gång i tiden staden Sundsvalls huvudnäring. I 1624 års privilegiebrev fick den nya stadens borgare ensamrätt till allt fiske vid Brämön samt Njurunda-kusten vid Brämösundet. De fiskande bönderna i Njurunda och Gävlefiskarna, som sedan länge fiskat vid Brämön, trängdes därmed undan från sina gamla fiskeplatser.

Privilegiebrevet utlöste en långvarig rättstvist mellan parterna, men det var Sundsvalls fiskaradel som drog det längsta strået. Under hela 1600-talet var det vanligt att större delen av stadsbefolkningen sommartid ägnade sig åt fiske vid Lörudden, Brämön och Krankbo.

En särskild fiskarsocietet bildades kring 1740. Näringen nådde sin kulmen under 1770- och 1780-talen och så sent som 1803 ägde 128 Sundsvallsbor burskap (rättighet att utöva ett yrke) som fiskare. Under vinterhalvåret försörjde sig många av dessa fiskande stadsbor som bland annat timmermän på stadsvarvet, men det var också vanligt att man höll kreatur i staden.

Vid frågor:
Fritidsinformation
060-15 20 10

Sågverksbryggan

Mycket av det timmer som förr i tiden flottades via rännor och älvar hamnade så småningom på ett sågverk i Sundsvallstrakten. Skogsindustrin var oerhört viktig då och är viktig än idag. Här kan du kanske ta en paus på bryggan en stund och fundera på vad skogen främst används till idag.

Fakta

Skogsindustrins snabba utveckling efter 1850 berodde bland annat på en kraftigt ökad efterfrågan på sågade trävaror från England. Den första ångsågen i Sverige fanns i Tunadal norr om Sundsvall år 1849. I början av 1870-talet fanns det 24 ångsågar i Medelpad, vid 1900-talets början närmare femtio. Enbart på Alnön fanns under en period 16 samtida sågverk.

Vid första världskrigets utbrott svarade Sundsvallsdistriktet för 25 % av värdet av den norrländska trävaruexporten och drygt en tredjedel av värdet av massaexporten. Under 1920- och 1930-talen lades många av sågverken ned. Under denna period övertog massan rollen som den viktigaste exportprodukten. Det skogsindustriella genombrottet i Medelpad är nära förknippat med ett antal stora "Träpatroner", det vill säga de grosshandlare och disponenter som ledde Sundsvallsdistriktets trävarukoncerner.

Det kraftiga beroendet av skogsindustrin har gradvis upphört och av de traditionella skogsindustrierna återstår i dagsläget endast Tunadals sågverk, Östrands massafabrik och Orvikens pappersbruk.

Vid frågor:
Fritidsinformation
060-15 20 10

Runorna och Spängerna

Runorna

Runstenar kanske ni har hört talas om. Här på berget finns det också runor och då kallas det för runhäll. I Medelpad finns det 14 stycken bevarade runstenar. Undrar vad det står här? Kan ni lista ut det på något sätt måntro?

Fakta

Runinskrifter gjorda på flyttblock kallas ofta runblock. Om ristningen gjorts på en berghäll kallas den för runhäll. Runstenarna tillkom huvudsakligen mellan år 300 och år 1130. Runstenar förekommer i hela det nordiska kulturområdet – Sverige, Norge och Danmark, samt i vissa områden med nordiskt inflytande. De äldsta finner man i Norge. Äldre runstenar (före år 800) är i allmänhet ristade med runorna ur den äldre futharken, som bestod av 24 tecken.

I Västernorrlands län är runstenarna koncentrerade till järnåldersbygderna i Medelpads kustområden. Burestenen i Nolby kan sägas vara den mest konstnärligt utformade, och den större runstenen i Attmar är troligtvis den historiskt mest intressanta.

Det finns tre förklaringar till varför runstenar och runhällar kom till. Dessa glider dock delvis in i varandra: Som en del av konverteringen från asatro till kristendom, som ett sätt att visa sig lojal med kungamakten och som ett sätt att markera revir och hölja ätten i ära för att på så sätt vinna egen makt.

Vid frågor:
Fritidsinformation:
050-49 20 10

Spängerna

Nu har du förhoppningsvis gått, stått och balanserat på ett antal spänger, och några till kommer du att få prova på. Vi har försökt att bygga dem lite mer fantasifulla än vanliga spänger. Hoppas du gillar det!

Fakta

En spång används för att få bättre bärighet på myrmark eller på annan mark med högt slitage. Den används även i syfte att öppna ett spår för funktionshindrade, öka komforten eller kunna ta emot större grupper besökare, den kallas då däckspång och är betydligt bredare än vanliga spänger.

Spångade leder och spår är ofta en bra lösning för att minska slitage och för att kanalisera besökare. Plankspången är en klassiker som allt oftare läggs tre plank bred (istället för två plank bred) för att undvika stigen bredvid spången. De flesta spängerna hittar man oftast på fjällvärldens vandringsleder, inom nationalparker eller i naturreservat.

Vid frågor:
Fritidsinformation:
050-49 20 10

Kolarkojan och Bergsklyftan

Kolarkojan

Välkommen till den mysiga Kolarkojan! Vem kan ha bott här måntro?
Här kan du mysa, fika, leka eller kanske till och med övernatta i den.

Fakta

Kolarkoja är beteckningen på den tillfälliga bostad som kolare ofta var hänvisade till under kolningen av kolmilan. Kolarkojorna kunde vara av olika utföranden. När kolarkojan var aktiv löpte ofta väggfasta sittbänkar/sovplatser utmed långsidorna. Ingången var för det mesta vänd mot själva kolbotten, det vill säga platsen för kolmilan. Om man från insidan av kolarkojan inte såg kolbottnen var det viktigt med en fönsterglugg eller dylikt så att milan kunde övervakas dygnet runt.

En kolmila är konstruerad för kontrollerad upphettning av ved utan (eller med begränsad) syretillförsel. Slutprodukten är träkol där arbetet med att nå dit kallas för kolning.

Den äldre typen av kolmila – liggmilan – infördes under medeltiden, men ända in på 1900-talet förekom i Västsverige den äldre metoden att kola i grop för att få kol till smideshårdar. Resmilan infördes med vallonerna under 1600-talet. Sitt stora genombrott fick resmilan först i slutet av 1800-talet. Detta skedde främst för att den var lämplig för kläna virkesdimensioner, sådant som återstod efter att man skickat det bästa virket till sågverk, men även för att den var enklare att bygga.

Vid frågor:
Frågeinformation
060-10 20 10

Bergsklyftan

Du har nu kommit fram till "Bergsklyftan" och dess lite ovanliga "bro".
Frågan är hur du tar dig över den på för vis? Kan du samtidigt få syn på paddan som lever här nedanför i den lilla gölen, så har du gjort det bra!
Glöm heller inte att fortsätta titta efter målade bilder på berg och sten!

Fakta

En bergsklyfta är en brant och smal avgrund mellan två klippor. En göl är oftast en liten träskartad sjö eller som i det här fallet en liten vattensamling.

Arten Vanlig padda är en robust, påtagligt vartig padda med stora och röda ögon med avlång, vågrät pupill. Den är brunaktig till gråbrun med mörkare vårtor. Hanens längd ligger mellan 5 och 8 cm, medan honan kan bli mellan 7,5 och 12 cm lång. Buksidan är ljusgrå, även denna med mörkare vårtor. Ungdjur är ofta rödare i färgen än äldre.

Den vanliga paddan är inte lika vattenkrävande som de flesta andra groddjur. Den sitter ofta stillasittande och väntar på sitt byte i form av insekter (även larver), spindeldjur och sniglar. Den vanliga paddan har en lång, klabbig och effektiv tunga som den kastar ut mot bytet. Den vanliga paddan blir normalt 7 till 10 år gammal, även om en ålder av 36 år har konstaterats för vilda paddor. I fångenskap har den kunnat bli så gammal som 50 år.

Vid frågor:
Frågeinformation
060-10 20 10

Tarzanlianen och Flyttblocket

Tarzanlianen

Aaaaaiiiiaaaaaaiiiiaaaaaaaaaa!

Kanske är det Tarzanvrålet du kommer att utbrista när du kastar dig ut på lianen? Innan du tar dig dit får du testa på att ta dig fram via grenarna på trädskronorna. Lycka till och se till att hålla fast ordentligt innan du svingar dig ut!

Fakta

Tarzan är en litterär figur skapad av Edgar Rice Burroughs. Tarzan såg dagens ljus år 1912 i en roman som hette "Tarzan of the Apes". Ytterligare 23 romaner följde på den första. Tar betyder "vit" och zan betyder "skinn" på det apspråk som Burroughs konstruerade med många lån från det afrikanska språket swahili.

Tarzan, som egentligen heter John Clayton III, lord Greystoke, föds på en oländigt belägen strand i Afrika där hans föräldrar strandsatts från ett fartyg efter ett myteri. Föräldrarna dör tidigt och pojken uppfostras av en apart som Burroughs kallar "mangani", en art som inte existerar men som bär tydliga drag av flera människoapor.

Vid frågor:
Hittosn information
080-19 20 10

Flyttblocket

Sista stationen på Tarzanstigen.

Nu befinner du dig vid den sista stationen på Tarzanstigen. Trätrapporna, som är utsågade ur två rejäla stockar, leder upp och ner från toppen av detta flyttblock. Undrar hur detta block hamnade här? En bit bort ser du också den stående slutstocken (våldigt lik en totempåle) som är målet för stigen. Vi hoppas att du haft en trevlig vandring på Tarzanstigen. Välkommen åter!

Fakta

Flyttblock (erratis block) är stora stenblock som blivit transporterade med hjälp av is, det kan vara inlandsisar eller glaciärer. Man anser att de flesta flyttblocken i Sverige idag har blivit transporterade under den senaste istiden.

Flyttblocken transporteras på och i inlandsisar och glaciärer och förflyttas i isens rörelseriktning. Då isen sedan smälte undan hamnade flyttblocken på den underliggande markytan. Flyttblock kan också ha transporterats i kringflytande isberg och kan därför ha hamnat långt ifrån sina ursprungliga områden, alltså från de berg varifrån de ursprungligen har kommit. Ett flyttblock som går att röra på med handkraft kallas Runkesten. Namnet kommer från yngre fornsvenskans runka, vilket betyder "vagga" eller "gunga".

Vid frågor:
Hittosn information
080-19 20 10

